

Ігор Тесленко

(Київ)

ДО ІСТОРІЇ РОДУ КЛОЧКІВ ГЕРБУ ОГОНЧИК

Найперше, що впадає в око і може зацікавити дослідників при погляді на генеалогічне древо литовського роду Клочків (Kloczki) з Троцького воєводства – їх спорідненість із князями Острозькими: третім чоловіком кнг. Агрипини Василівни,¹ дядьком кн. Костянтина Івановича, великого гетьмана литовського, був *Войтех Янович* – факт, що сам говорить про впливовість роду у цей час (кін. XV-поч. XVI ст.).

Через відсутність будь-яких наукових робіт, присвячених безпосередньо Клочкам (крім окремих статей у генеалогічних і геральдичних збірках), базовими джерелами для дослідження історії цього роду є документи Литовської Метрики і тогочасні хроніки. Найважливіші з них:

1. *Акты Литовской Метрики*, собр. Ф. Н. Леонтовичем. — Варшава, 1896, 1897. — Т. 1. — Вып. 1, 2;

2. *Акты, относящиеся к истории Западной России*. — Спб., 1846, 1848. — Т. I, II;

3. *Сборник Русского Исторического Общества*. — Спб., 1882, 1884. — Т. 35, 41;

4. *Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie*. — Lwów, 1887-90. — Т. I, III, IV; III, IV;

5. *Daniłowicz Ign. Skarbiec diplomatów*. — Wilno, 1862. — Т. II;

6. *Strykowski M. Kronika Polska*. — Warszawa, 1846. — Т. II;

Lietuvos Metrika. — Vilnius. 1993-1998. — Кн. 5, 8, 10, 25.

Окремі важливі відомості можна зустріти у працях Ю. Вольфа,² А. Бонєцького,³ С. Урусського,⁴ другому тому “Корони Польської” К. Несецького.

Про засновника фамілії Клочків і її останніх представників відомо дуже небагато. Прадід Войтеха Яновича, Сангав Клочко, на сеймі 1413 року скористався з положень шойно укладеного Городельського привілею і приписався до польського гербового братства Огончик (Ogonczyk). Про сина Сангава Михна знаємо тільки те, що він “быль съ [Витовтомъ] на службѣ въ нѣмцохъ”,⁵ за що був звільнений від усіх служб і податків.

Але по-справжньому голосно заявити про себе Клочки змогли лише наприкінці XV століття. І це піднесення роду пов’язане із діяльністю саме Войтеха Яновича, відомого дипломата і політичного діяча.

Треба зазначити, що у більшості документів другої половини XV століття прізвище “Клочко”

майже не зустрічається, а найрозповсюдженіша форма, за якою можна впізнати Войтеха Яновича, поєднує у собі такі дані, як ім’я і по-батькові, а також головні уряди.

У документах другої половини XV – початку XVI ст. згадуються й інші Яновичі, імена яких у той чи інший спосіб пов’язані із Троками, але яких не слід плутати із родом Клочків, — *Петро Янович* (Білий) з роду Монтигирдовичів був старостою луцьким, маршалком Волинської землі [1488-1490], воєводою троцьким [1490-1497] і першим великим гетьманом литовським⁶ та *Станіслав Янович* з роду Кезгайлів був старостою жмудським і каштеляном троцьким.

Складно визначити спорідненість із Войтехом Яновичем панів *Людвіга Яновича*, тивуна троцького⁷ і *Здана Войтковича*, землянина дорогицького.⁸

У спірних ситуаціях, коли документ не дозволяє точно встановити належність конкретної особи до роду Клочків, допомагає інформація про їх володіння родовими маєтками, про які йтиметься далі.

Одна з перших згадок у джерелах Войтеха Яновича пов’язана зі смертю короля Казимира IV. Після цієї події (7 червня 1492 року) від імені Панів-Ради було розіслано посланців до найбільших міст країни для того, аби оголосити цю звістку. Одним з них був, ймовірно, Клочко: “a do Poiocka [pojecha] rap Wojciech Iwanowicz”.⁹

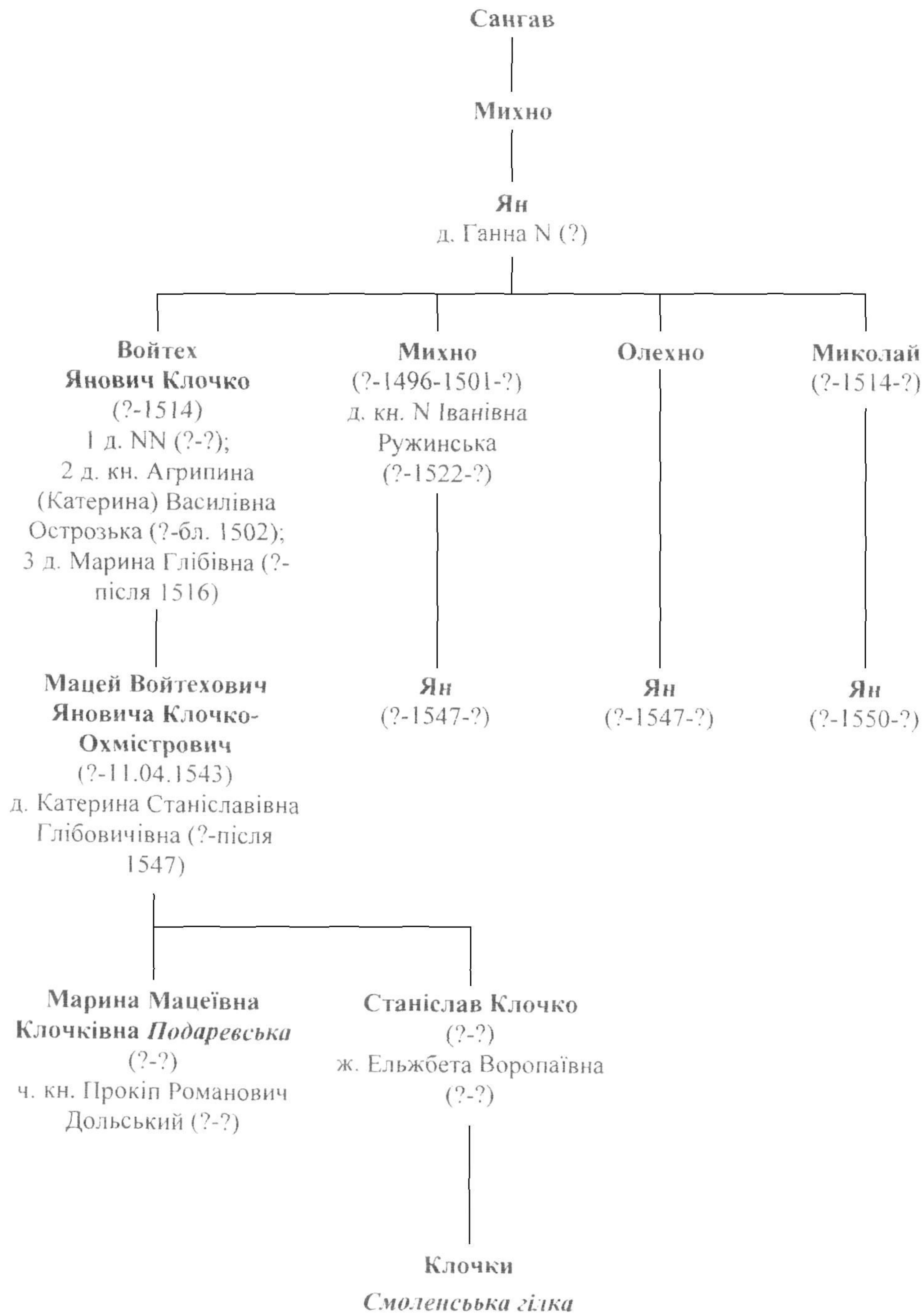
Свою кар’єру Клочко продовжив при дворі майбутнього короля, а тоді ще великого князя литовського Олександра Ягеллончика, коли шість разів у роках 1491-1494 відбував на надзвичайно складні мирні переговори до Москви (Іван III, підкоривши собі Новгород, тепер вже шукав “вихід до Європи”).

Водночас з дипломатичною діяльністю Войтех Клочко посідав уряди намісника утенського (бл. 1493 — до березня 1499 р.)¹⁰ і охмістра кнг. Олени, дочки московського князя Івана III і дружини Олександра Ягеллончика (з 1495 і до її смерті у 1513 р.).

У 1499 році він отримав підвищення, ставши намісником ковенським,¹¹ а його попередній уряд посів кн. Михайло Глинський,¹² що повернувся з Європи. Надалі доля не раз зводила Войтеха із кн. Михайлом; цікаво простежити ці моменти, що дозволяють нам, наприклад, виявити той час, відколи князь Глинський почав підніматися вгору, став найвпливовішим радником великого кн. Олександра.¹³

КЛОЧКИ (KŁODZKI, KŁOCZKO, KŁOCZKOWICZ)

Генеалогічна схема

Здається, саме 1499 року і почався “злет” Глинського і це досить легко підтвердити на основі документів, а саме підписів, що містяться в кінці кожного з них. Порядок розташування підписів у документах відповідав рівню впливовості їх носіїв (щоправда, за звичаєм, першими підписувалися особи духовні — біскупи, митрополити та ін.). Вперше підписи Войтеха (Войтка) Клочка і кн. Михайла разом фігурують у одній з королівських грамот 19 грудня 1500 року. Тут бачимо, що першим є підпис Войтеха Яновича (підписів всього лише два), така сама ситуація й у грамоті від 22 грудня 1500 року.¹⁴ Але вже 12 травня 1501 року¹⁵ бачимо підпис князя Михайла серед двох (з Клочком лише) першим, відтоді Войтко Янович ніколи не піднімався вище за Глинського.

Як знаємо, кн. М. Глинський, досягши найвищих шаблів ієрархії за короля Олександра, після смерті останнього у 1506 р. зіштовхується з надзвичайно потужним кланом Гаштовтів і їх родичів, що мав підтримку нового правителя — короля Сигизмунда I. Звинувативши Глинського у намаганні посісти великокняжий стіл, опозиція відвертає від нього все більше людей і, найголовніше, — короля. Внаслідок тиску він втікає до Москви, де намовляє проти Литви великого князя Василя III Івановича.

Тим часом, Клочко повільніше, ніж колись Глинський, але отримує нові уряди — маршалка литовського (1500), намісника більського (1506). Король Олександр за свого життя неодноразово призначає Войтеха суддею у вирішенні господарських справ і різного роду суперечок.¹⁶ У цей час всі проблеми, що виникали у Клочка з сусідами, вирішуються королем на його користь.¹⁷

Войтех Янович продовжує кар’єру дипломата — у посольствах до тієї ж Москви його ім’я фігурує ще у 1503, 1504 і 1509 роках. Цікаво, що одним із пунктів королівських настанов литовським і польським послам до переговорів із Василем III у 1509 році була і вимога видачі кн. Михайла Глинського.¹⁸ Новий король Сигизмунд I, добре розуміючи, що домовитися із Москвою буде нелегко, звертається до сусідів, намагаючись забезпечити собі їх союзництво у війні із східним сусідом. У 1507 році з таким посольством Клочко відправляється до ліфляндського “містра”.¹⁹ Передбачивши обережність магістра у цій справі (з відмовкою останнього про те, наче ще не закінчився термін перемир’я Ліфляндії і Великого князівства Московського), король радить Войтеху Яновичу згадати про підступність Василя Івановича, адже він взагалі без жодної причини першим почав війну. В разі, якщо й це не схилить магістра на бік короля, Клочко мав натякнути на військову підтримку литовцям з боку “перекопського царя”, що поставив ультиматум Москві: якщо великий князь не поверне відібрані землі, то він відправить на нього наступного року орду зі своїми синами.²⁰

Довірити такі таємниці не можна було будь-кому і правителі Великого князівства Литовського

добре це розуміли. Як видно з текстів їхніх “пам’ятних листів” Клочкові, останній був ознайомлений практично з усіма тонкощами зовнішньої політики і добре розумівся на справі ведення складних переговорів, що й стало головною причиною прихильності до нього “зверху”, і, як результат, — причиною піднесення роду.

Після 1509 року Войтех Янович згадується все рідше. Помер у 1514 році, залишивши по собі єдиного сина Мацея.

За життя Клочко придбав і вислужив значну кількість маєтків, переважно у північнобілоруських землях, що допомогло у майбутньому його синові швидко “вибитися в люди”. Один з найцікавіших документів, яким великий князь Олександр підтверджує всі володіння В. Клочка, датується 29 вересня 1499 р. У ньому, між іншим, є згадка про княгиню Агрипину (Катерину) Василівну Острозьку ще до її одруження із Войтехом Яновичем. Спочатку великий князь підтверджує Клочкові свою данину — на маєток Деревну у Смоленському повіті, “з ловы, и зъ бобровыми гоны, што по той рѣцѣ по Исоразѣ и по Деревной по обѣма берегомъ” з людьми Хорошовичами і Лотвичами — його колишню данину. Далі підтверджуються:

“...люди и зъ землями у Волковыйскомъ повѣтѣ, на имя Дорогичане, а Малковичи, а Пашутичи, а Халелейчичи и землю Говеновщину, а Фѣневую влову зъ дѣтми, котораяжъ сидить на той земли Говеновской, къ его двору у Волковыйскомъ повѣтѣ, который же онъ дворъ и землю купилъ у бояръ нашихъ, у Шимка а въ Нѣкраша Есковичовъ, верхъ рѣки Лопеници, на имя Петуховича. И тежъ што придали есмо ему тамъ же къ тому двору три земли, на имя Зимородовщину, а Палковщину, а Коптевщину. Такежъ што дали есмо ему озера наши у Переломскомъ повѣтѣ на Вигри, на имя Сурпели, а Ясныи, а Долчки, а Гулбинисъ, а Овдеерь и съ тыми рѣками, котории межи тьи озеръ идуць. Тежъ што онъ купилъ землю въ бояръ нашихъ Сомилишскихъ въ Мокловъ, Згайловичовъ, въ Ганя, а въ Юшковича и въ ихъ братаничовъ у Волковыйскомъ повѣтѣ на Грузкомъ всю сполна, што они держали. Такежъ што онъ купилъ дворъ въ панее Михайловое Нацевича, пана ее первого, пана Ивана Гойцевича [!], на имя Дорогово... по тому, какъ панъ Иванъ Гойцовичъ держать и пани его. И билъ намъ чоломъ, абыхмо то потвердили ему нашимъ листомъ на вѣчность...”²¹

Підтвердний великокнязівський привілей був скріплений підписами великої частини Панів-Ради.

Ще одна маєткова справа 12 липня 1502 року²² розкриває перед нами відносини Войтеха Яновича і його дружини²³ Катерини [народженої Острозької] з близькою родичкою — дочкою останньої від другого чоловіка Михайла Нацовича — Ганною Миколаївою Іллінич.

Дозволимо собі процитувати уривок з цього документа:

“... Жаловала намъ пани Николаевая Илинича, пани Ганна, на маршалка нашого, охмістра королевское е.м., намѣстника ковенского, пана Войтѣха Яновича и на его пашу, на свою матку, на пани Катерину [!], рекучи, держать они дворъ мой отчинный, Костевскій, на имя Межырѣчь, не вѣдаю, которымъ обычаемъ. И панъ Войтѣхъ передъ нами повѣдиль: штожь дала тотъ дворъ, Межырѣчь, и записала по своей доброй воли и съ паномъ своимъ, паномъ Николаемъ матицъ своей пани Катеринѣ вѣчно, а на то привилей шастное памяти отца нашого, короля е. м., передъ нами панъ Войтѣхъ положиль. Что въ тымъ привилей отца нашого стоить такъ: штожь панъ Миколай изъ своею панею Ганною, дочкою пана Михаила Нацовича [!], дали и записали дворъ Костевскій, на имя Межырѣчь, по своей доброй воли, матицъ своей, пани Катеринѣ, вѣчно со всимъ... и тежь потому, какъ Михайло и панъ Наць по котории границы держаль,²⁴ и со всимъ тимъ, што здавна къ тому двору прислухало... ничего собѣ не оставляючи и своимъ наслѣдкомъ...”²⁵

Не менш значною особою у Литві був син Войтѣха Яновича – пан *Мацей Войтѣхович*, маршалок литовський (з 1522), воєвода вітебський (з 1532) і полоцький (з 1532), намісник волковийський (з 1522), мерецький (з 1532), оболецький (з 1533), лісковський і жмудський (з 1543). У джерелах нерідко називається Охмістровичем (як син охмістра королеви Войтѣха).

Очевидно Мацей Клочко не був сином кнг. Агрипіни Острозької. Княжна вперше вийшла заміж бл. 1461 р.²⁶ і стала дружиною Войтѣха Яновича не раніше 1499; таким чином, її вік на час третього одруження становив би у кращому разі 54-57 років. З цього випливає, що пан Войтѣх до 90-х років XV ст. був вже принаймні раз одружений, але про його першу (перших) дружину (дружин) не збереглося відомостей. Кнг. Острозька не була останньою дружиною Войтѣха Клочка. І Урусський, і Бонєцький називають нам ще якусь Марину Глібівну, якій Сигізмунд I у 1516 році підтвердив запис її чоловіка, небіжчика Войтѣха Яновича, на двір Кульвці.

Як і батько, Мацей Клочко уславився своєю дипломатичною діяльністю у посольствах до Москви (за Несецьким і Уруським був там тричі), які у більшості випадків сам і очолює. У 1533 році королева Бона призначила чотирьох комісарів, серед яких і Мацей Войтѣхович,²⁷ для спостереження за наведенням кордонів між родовими маєтками князів Федора Андрійовича і Василя Михайловича Сангушків.²⁸

Мацей Войтѣхович розширює володіння Клочків²⁹ і завдяки цьому родичається із представником князівського роду — Прокопом Романовичем Дольським, суддею земським волковийським, видавши за нього дочку Марину. Використавши “право прирожное” із

Острозькими, Мацей претендував на їх володіння і разом із дружиною, дочкою полоцького воєводи, у 1541-42 рр. судиться із волинськими князями за маєток Голомисль.³⁰

Відомо, що Мацей Клочко був католиком, бо фундував плебанію у Межиріччі (Литовському); тіло його було поховане у Вільні “у францисканів” (помер 11 квітня 1543 року). Дослідники погоджуються на тому, що і його батько, Войтѣх Янович (Albertus Janowicz, Ioannides Kioczko), був католиком, а отже, і кнг. Катерина Василівна однією з перших з роду Острозьких зреклася віри батьків.

У 1563 році пани Подаревські і Довойни намагалися у процесі із кнг. Беатою Острозькою і її малолітньою дочкою Гальшкою повернути собі замки і міста Жорновно та Сатіїв з волостями, які були отчизною пані Марини Клочкової (?) і сестри її Ганни Андрієвої Подаревської Довойнівни.³¹

Після смерті Марини, дочки Мацея Яновича, всі родові володіння Клочків перейшли у дім кн. Дольських. На цьому, за К. Несецьким, рід Войтѣха Яновича перервався, але існує також версія, згідно з якою у Мацея був син Станіслав. Саме він продовжив рід Клочків (з другої половини XVI ст. на Смоленщині), відомості про який можна знайти, наприклад, в Уруського³² і Бобровича.³³

Однак авторитетний польський дослідник слушно зауважив, що постать Станіслава Клочка, як брата Марини Мацеївни, могла бути вигаданою, як привід мати право судитися з кн. Дольськими за родові маєтки. Такі справи дійсно існують у XVII ст., щоправда, невідомо, чи є згадувані в ті часи Клочки нащадками Войтѣха Яновича. Нам відомо також, що у охмістра королеви Олени були брати і племінники. Відомості про їх роди сягають тільки другої половини XVI ст.:

— *Михно Янович (Іванович)* — брат Войтѣха Яновича, конюший троцький (1496-1501), тивун мідницький і єзденський,³⁴ у 1501 році великий князь Олександр підтвердив йому надання Звінішек;

— *Микола Янович* — брат Войтѣха Яновича, мішанин троцький, ключник гродненський (1514);

— *Ян Михнович* — племінник Войтѣха Яновича, на воєнні потреби виставляв 19 вершників, судився із кн. Любецьким (1547 р.);

— *Ян Миколайович* — племінник Войтѣха Яновича, у 1547 році отримав дві пустоші у Віленському воєводстві;

— *Ян Олехнович* — племінник Войтѣха Яновича, у 1550 році вніс до актів зізнання про те, що у нього викрадено перстень з печаткою.

Вцілому, прізвище “Клочко” було досить розповсюдженим у Великому князівстві Литовському (на території сучасної України Клочки періодично згадуються на Волині і Київщині), але встановлення рівня їх родичівства із Клочками гербу Огончик залишається проблематичним.

¹ Першими чоловіками кнг. Агрипини Василівни Острозької були: **Іван Гойцевич**, намісник вітебський і староста берестейський (одружилися бл. 1461 р.) і **Михайло Нацович**, син намісника Дорогицького і Берестейського (дату одруження встановити складно). Кнг. Агрипина згадується вдовою Нацовича у 1499 році і дружиною **Войтеха Яновича** вже у 1502 р.

² Wolff J. *Senatorowie i dygnitarze wielkiego księstwa Litewskiego (1386-1795)*. — Kraków, 1885; Wolff J. *Kniaźstwo litewsko-ruscy od końca czternastego wieku*. — Warszawa, 1895.

³ *Вопієскі А. Родзінна Гербарз шлхты польскіе XV і XVI wieku*. — Warszawa, 1887. — S. 130-132; *Нієсієскі К. Гербарз Польскі*. — Warszawa, 1907. — Т. X. — S. 160-161.

⁴ *Урускі С. Родзінна Гербарз шлхты польскіе*. — Warszawa, 1910. — Т. VII. — S. 14-15.

⁵ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. I. — № 232 (1496, лютого 3).

⁶ У 1497 році великий князь литовський Олександр повертаючись з-під Брашлага, який брали в облогу татари, завітав у Троки до тяжко хворого Петра Яновича. Як свідчить М. Стрийковський у своїй "Хроніці", останній перед смертю прямо вказав Олександрові на кн. Костянтина Івановича Острозького, як свого наступника на гетьманському уряді.

⁷ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. I. — № 307 (1496 р.).

⁸ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. I. — № 96 (1494 р.).

⁹ *Danilowicz Ign. Skarbiec diplomatów...* — Т. II. — S. 225.

¹⁰ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. I: 1) С. 71 (док. № 184 — 1495, червня 5) — Привілей великого князя литовського Олександра наміснику утенському **Войтеху Яновичу** на дві землі (пустощі) Коптевшину і Палковщину до його селища Дорогичанського у Волковийському повіті.

2) С. 71 (док. № 185 — 1495, червня 8) — Дозвіл панові Сеньку придбати землі у бояр Сйшицьких: в кінці документа зазначено: «Приказъ охмис(тра) нам(ѣстника) Ут(енского), пан(а) Войт(ка) Яно(вича)».

3) С. 87 (док. № 222 — 1495, жовтня 2) — Вирок великого князя литовського Олександра у справі між намісником утенським, охмістром великої княгині **Войтехом Яновичем** і боярами Волковийськими **Довгирдем** і **Янушем Пашковичами** щодо землі Малковщини і Палковщини.

4) С. 135 (док. № 346 — 1497, травня 12) — Підтвердження великим князем литовським Олександром Григорію Остиковичу його купівлі людей і землі на В'язні; підписався серед інших і **Войтех Янович**, намісник утенський і охмістр.

Акты Литовской Метрики. — Т. I. — Вып. 2:

5) С. 4 (док. № 434 — 1499, лютого 15) — Вирок великого князя литовського Олександра у суперечці між **Гнатом-Карлом** і **Федьком Колонтаєвим** щодо селищ Батово, Озарчичі і пашенки Ценнової; **Войтех Янович**, охмістр і намісник утенський разом із писарями **Федьком Янушковичем** і **Іваном Сапігою** з'ясовують суперечки у цій справі за наказом Олександра.

У М. Стрийковського (*Стружковскі М. Kronika Polska*. — Warszawa, 1846. — Т. II. — S. 296) згадується **Войтех Янович Ключко**, як посол до Москви у 1493 році. Див. також "Акты, относящиеся къ истории Западной Россіи". — Т. I. — С. 128: 1493, лютого 20. — Посольство від великого князя литовського Олександра до Москви з вимогою повернути відібрані руські міста і волості. На початку документа вказано: "Што были послани до Москвы Федка Гавриловича, посольствомъ, до великого князя Московского и до князя Ивана Юрьевича воеводы Московского, и мы казали Федку вернуть, а послали есмо съ тымъ посольствомъ до Москвы, посольству положившы пана Андрея Олехновича, а **Войтка Ключка**".

¹¹ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — С. 9 (№ 443 - 1499, березня 16).

¹² *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — С. 8 (№ 442 - 1499, березня 15): згадується як утенський староста.

¹³ Про кн. М. Л. Глинського див.: *Соловьев С. М. История России с древнейших времен*. — Москва, 1960. — Т. 5. — С. 214-221. Цікаву характеристику Глинському дає його сучасник барон С. Герберштейн у своїх "Записках про Московію" (*Герберштейн Сигизмунд. Записки о Московии*. — М., 1988. — С. 187-192).

¹⁴ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2: №№ 554 (Привілей Саві Кушніру на двірць Михнівський на Олоні у Троцькому повіті на вічність) і 556 (Привілей панові Андрію Олександровичу Дрожді на двірць Римовидівський у

Волковийському повіті).

¹⁵ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2: № 584 (Привілей Іванові Злоцькому на дві землі — Котовщину і Горностаївщину у Василицькій волості).

¹⁶ Так, наприклад, В. Ключку було доручено розібратися у суперечках за землю між Кричовлянню Зусвою і Сенком Поповичем (*Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2: № 433 — 1499, лютого 15), п. Гнатом-Карлом і Федьком Колонтаєвим (*Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2: № 434 — 1499, лютого 15) і ін.

¹⁷ Двічі **Войтех Янович** позивався п. Яном Довойновичем (щодо землі Моклелевшина) і двічі перемагав у суді (*Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2: №№ 585 і 640), а у 1495 році він виграв процес проти бояр Волковийських, панів **Довгирда** і **Януша Пашковичів**, щодо земель Малковщина і Палковщина (*Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2: № 222).

¹⁸ *Акты, относящиеся к истории Западной России*. — Спб., 1848. — Т. II. — С. 62. Намагаючись знову налагодити дружні стосунки із великим князем московським, король Сигизмунд I разом із послами (крім **Войтеха Яновича** це писар **Богуш (Боговитинович?)** і **Ян**, воєвода віленський) відправив до Москви полонених, захоплених у війнах останніх років. Посли також мали добиватися боярського з'їзду з прикордонних питань.

¹⁹ *Lietuvos Metrika*. — Vilnius, 1995. — Кн. 8 [1499-1514]. — P. 92-110 (1507.XI.26-1508.VI.1508).

²⁰ *Lietuvos Metrika*. — Vilnius, 1995. — Кн. 8 [1499-1514]. — P. 94. — № 56.2 (1507.XI.26).

²¹ *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — С. 39-40.

²² *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — С. 101-102.

²³ Перша згадка кнг. Агрипини, як дружини Ключка.

²⁴ З цього випливає, що маєтком **Межиріч** спочатку володіли **Нацовичі**, потім, можливо, через фінансові труднощі, пан **Михайло** змушений був його продати Ілліничам, один з яких — **Микола** — ставши його зятем, вирішив на честь цієї події повернути **Межиріч** тестеві.

²⁵ Не названі у вищезгаданих переліках маєтки **В. Я. Ключка** (складено за "Актами Литовской Метрики"): землі **Коптевшина** і **Палковщина** у повіті Волковийському (1495 р.: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — № 184), земля **Малковщина** (1495 р.: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — № 222), маєток **Моклелевшина** у Волковийському повіті (1503 р.: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — № 640), пустощі **Кузьмина** і **Богданова**, земля на **Іздообрі** (1504 р.: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — № 682), земля **Ягловщина**, **Лопениця**, пустощі **Трухоновичина**, **Симовщина**, **Ровбовщина** і **Юрковщина** у Волковийському повіті (1504 р.: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — № 694), двір **Кормялова** (заставлений великим князем Олександром **Войтеху Яновичу** за 1150 кіп литовських грошей; 1505 р.: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. 2. — № 712).

²⁶ У цьому році мати кнг. Агрипини **Агафія Васильова** записує дочці маєтки **Новоставці** і **Іллін** якраз на честь одруження її з **Іваном Гойцевичем** (див. *Archivum Książąt Lubartowiczów Sanguszków w Siawucie ...* — Lwów, 1887. — Т. I. — S. 53).

²⁷ У джерелах М. Ключко ще зветься **Мацеєм Войтковичем Яновича**.

²⁸ *Archivum Książąt Lubartowiczów Sanguszków w Siawucie ...* — Lwów, 1887. — Т. III. — S. 442.

²⁹ Одними з найбільших володінь **М. В. Ключка** були волості **Усвят** і **Озерище** у Вітебському повіті, але після його смерті вони перейшли до вітебського воєводи **Юрія Насиловського** (*Archivum Książąt Lubartowiczów Sanguszków w Siawucie ...* — Lwów, 1890. — Т. IV. — S. 334).

³⁰ *Вопієскі А. Родзінна Гербарз шлхты польскіе XV і XVI wieku*. — Warszawa, 1887. — S. 131.

³¹ ЦДІАКУ. — Ф. 25. — Оп. 1. — Спр. 5. — Арк. 18-18 зв.

³² *Урускі С. Родзінна Гербарз шлхты польскіе*. — Warszawa, 1910. — Т. VII. — S. 15.

³³ *Вобрович Ж., Нієсієскі К. Гербарз польскі, powiększowany dodatkami z późniejszych autorów*. — Lipsk, 1840. — Т. V.

³⁴ **Михно Янович** згадується в: *Акты Литовской Метрики*. — Т. I. — Вып. I. — С. 115 (№ 297 — 1496, липня 16), 123 (№ 315 — 1496, серпня 25); Вып. 2. — С. 80 (№ 582 — 1501, травня 11), 144—145 (№ 687 — 1504, вересня 11). В останньому документі подаються деякі відомості про рід **Михна**, називаються батько **Іван**, матір **Ганна** і брат **Аврам**.